

НК[®] Богдан

ЧАЙНА М'ЄВІЛЬ

Шрам

Серію «Чумацький шлях» засновано 2015 року

China Mieville, The Scar.
Copyright © China Mieville, 2002

З англійської переклала
Дар'я Беззадіна

У романі «Шрам» Чайна М'євіль запрошує читачів у фантасмагоричну морську подорож на борту піратського плаваючого міста Армада під орудою загадкових Коханців і таємничого Утера Доула. Кінцевою метою подорожі є потаємний розлам у реальності, що його залишили прибульці з іншого всесвіту, хоча про це знають лише обрані. Світ Армади — світ страшний і вабливий, жорстокий і цікавий. Світ, у якому технологія змішана з магією. Армада, як і Новий Кробоузон із «Вокзалу на вулиці Відчаю», багатогранна і різнолика. Її також населяють десятки найхимерніших створінь — від уже знайомих інсектоголових хепрі до вампірів і Пороблених. А що далі? Далі пригоди, загадки, таємниці... Але найголовніше — пошуки відповіді на питання життя або смерті: що таке Шрам?

Креативна
Європа
Україна

Книга видана в рамках проєкту
«Фантастична Європа: між магією і технологією»
за підтримки програми «Креативна Європа».

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

«Навчальна книга — Богдан», просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, Україна, 46002.

«Навчальна книга — Богдан», а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися: т/ф (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «НК Богдан»: www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com

т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762

Електронні книги: www.bohdan-digital.com

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520

м. Київ, просп. Гагаріна, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279, nk-bogdan@ukr.net

Інтернет-магазин «Дім книги»: dk-books.com

т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

Моїй матері Клавдії

*З глибокою любов'ю і подякою Еммі Бірчам, знову і завжди.
Велика дяка всім у «Macmillan» та «Del Rey», особливо моїм
редакторам Пітеру Лейвері та Крісу Шлупу. І як завжди,
не стачить слів, щоб висловити мою вдячність Міку Чітему.
Я вдячний всім, хто читав мої чернетки й давав поради: моїй
матері Клавдії Лайтфут, сестрі Джемаймі М'євіль, Максу
Шеферу, Фарі Мендельсон, Марку Боулду, Оліверу Чітему,
Ендрю Батлеру, Мері Сендіс, Ніколасу Блейку, Джонатану
Страхану, Коліну Ліндсей, Кетлін О'Ші та Саймону Кавана.
Без усіх вас ця книга непомірно збідніла б.*

«Один із найяскравіших молодих письменників в будь-якому жанрі».

«Guardian»

«Вигадані М'євілем суспільства, може, й фантастичні, проте цілком цілісні... важко відірватися».

«Daily Telegraph»

«М'євіль все будує планету небачених чудес на наративній тязі з хитросплетіння годинникових механізмів та бойових кораблів... барвистий багатошаровий Всесвіт».

«Independent on Sunday»

«М'євіль з його надзвичайною фантазією та прекрасною прозою швидко стає новою надією наукової фантастики».

«Daily Mirror»

«“Шрам” — багатший і карколомніший досвід, ніж ми могли очікувати від такого молодого письменника».

«Locus»

«Чудернацькі персонажі й химерні сцени... М'євіль подав один із найцікавіших нових голосів у художній літературі, а “Шрам” доводить, що успіх “Вокзалу на вулиці Відчаю” був не випадковий».

«San Francisco Chronicle»

«Змушує поглянути на звичні речі свіжим поглядом, а потім знову захоплює нашу увагу».

«Los Angeles Times»

І все ж у пам'яті не вкладалося призахідне сонце, той зелений застиглий погляд на широке синє море, де розбиті серця вивалюються зі своїх ран. Сліпе небо вибілило інтелект людської кістки, злущуючи емоції з розламу й розкриваючи горе й біль усередині. І дзеркало відкриває мене, голий і вразливий факт.

Дамбудзо Маречера, «Чорне сонце»

За милою попід найнижчою хмарою водяну гладінь розтинає скеля й починається море.

У нього багато імен. Кожній затоці, бухті, кожному потічкові давали назву так, немовби ті існували осібно. Одначе це все одна велика водяна широчінь, де безглуздо проводити якісь кордони. Вона заповнює проміжки між камінням та піском, звиваючись довкола узбереж, заливаючи собою простір між континентами.

На краях світу солоня вода настільки холодна, що може горіти. Велетенські плити мерзлого моря, подібні до суші, тріщать, ламаються і зсуваються, пронизані тунелями з їхніми вічними жителями — морозними крабами, цими філософами з панцирем із живої криги. На південному мілководді розрослися ліси трубчастих червів, бурих водоростей і хижих коралів. Пливе з бездумною грацією риба-місяць. У кістках та іржавому залізяччі гніздяться трилобіти.

Море неспокійне.

На поверхні бездумно снують мешканці верхів, які живуть і вмирають із прибоєм, так ніколи й не побачивши дна під собою. Складні екосистеми процвітають у неритових басейнах та рівнинах, ковзаючи органічними осипами до краю скелястих шельфів й опускаючись нижче — туди, де нема світла.

Є тут і ущелини. Місцеві створіння — щось середнє між молюсками та дрібними богами — терпляче вичікують на глибині восьми миль під водою. У цьому безпросвітному холоді править жорстока еволюція. Примітивні істоти виділяють слиз та світяться, мерехтячи безміром неясних кінцівок. Логіка їхніх форм породжена нічними жахіттями.

Тут є бездонні стовпи води. Є місця, де гранітна й багниста основа моря розпадається на вертикальні тунелі, що тягнуться на багато миль униз, розливаючись в інші площини під таким тиском, що вода там тече густа і млява. Вона струменить крізь пори реальності, просочуючись назад, загрожуючи розмивами, залишаючи тріщини, крізь які можуть виплисти потурбовані сили.

У прохолодних проміжних глибинах крізь породу пробиваються гідротермічні отвори, й звідти пирскають хмарини перегрітої води. У цьому теплі ніжаться все своє недовге життя хитромудрі створіння, котрі ніколи

не відпливають більше кількох футів від теплої, насиченої мінералами води в холод, від якого вони вмиють загинули б.

Краєвиди під водною гладінню — гори, каньйони й ліси, сипкі дюни, крижані печери і кладовища. Вода рясніє різноманіттям життя. У глибинах курсують острови на хвилях зачаклованих припливів. Деякі завбільшки як труна, малі скабки з кремнію і граніту, що ніяк не потонуть. Інші — вузлуваті каменюки завдовжки з пів милі; вони зависли за кілька тисяч футів під поверхнею, гойдаючись на загадкових неспішних водах. На цих непотоплюваних землях мешкають цілі общини, облаштовані потаємні королівства.

На дні океану є герої й тривають брутальні війни, невидимі для жителів суші. Є боги та катастрофи.

Між небом і морем пропливають непрохані судна. Їхні тіні плямкують дно там, де воно достатньо високе, щоб до нього доходило світло. Повз прогнилі рештки інших суден пропливають торгові кораблі, дрібні риболовецькі човники й китобійні човни. Воду там удобрюють тіла моряків. Риби-сміттярі живляться очима та губами. У кораловій архітектурі є щербини, де колись були щогли та якорі. Затонулі судна оплакують або забувають, а живе дно моря бере їх і вкриває черепашками, віддає кораблі на печери муренам, гідролагам і бездомним лангустам та іншим ще страшнішим істотам.

У найглибших місцях, де фізичні закони руйнуються під вагою води, все ще повільно падають, розсікаючи темряву, тіла, багато днів опісля того, як потонули їхні кораблі.

Вони поволі розкладаються дорогою вниз. На чорні піски світового дна опустяться хіба кістки, обвиті водоростями.

Краями скелястих уступів, де світлу холодну воду проковтує темрява, повзе лангуст-чоловік. Він бачить здобич і, зацокавши-застрекотівши, скидає капюшон зі свого мисливського кальмара й відпускає його.

Той стрілою кидається до табунця жирної макрелі, який хмариною в'ється вгорі за футів двадцять од них. Футові щупальця шваркають, наче батіг. Кальмар повертається до хазяїна, тягнучи йому напівмертву рибицу, а косяк знову змикається позад нього.

Лангуст відрізає від макрелі голову та хвіст, а тулуб кидає в сітку на поясі. Закривавлену голову віддає своєму кальмарові.

Верхня частина тіла лангуста, м'яка й не захищена панцирем, чутлива до хвилинних зрушень припливу і температури. Він відчуває, як поколює

його жовтяву шкіру, коли на неї накочується мішанина вод. Хмарина макрелі раптом завмирає й розчиняється за вкритим кіркою рифом.

Лангуст піднімає руку і кличе кальмара, заспокійливо гладить його. Проводить пальцями по гарпуну.

Він стоїть на гранітному хребті, де гойдаються морські водорості й папороть, пестячи його довге підчерев'я. Праворуч від нього височіє схил пористого каміння. Ліворуч схил різко опадає і щезає в темних глибинах. Знизу піднімається холодок. Лангуст пильно вглядається у стрімку водяну синь. Угорі на поверхні брижиться світло. Внизу промені швидко розчиняються в темній воді. Він стоїть лише трохи вище межі предковічної темряви.

Сторожко крокує краєм плато. Він часто приходить полювати сюди, де здобич менш обережна, подалі від тепліших, світліших мілководь. Іноді з пійми висувається цікава більша здобич, незвикла до його хитрої тактики й колючих гарпунів. Лангуст нервово тупцяє в потоці та вдивляється у відкрите море. Бува, з морських потемків піднімається не здобич, а хижак.

Довкола нього крутяться холодні вихорці. Під ногами обсипаються камінці, повільно котяться схилком і зникають з поля зору, Лангуст неспішно крокує по слизьких валунах.

Десь під ним чутно м'яке вистукування каміння. Без жодної причини або холодної течії на шкіру лангуста наповзає морозець. Каміння ворухиться, і крізь нові отвори струменять тавматургічні потоки.

У холодній воді, на краю пійми з'являється щось лихе.

Мисливський кальмар лангуста панікує, і коли хазяїн знову відпускає його, той умить летить угору, до світла. Лангуст вшниплюється у темряву в пошуках джерела звуку.

Звідкілясь долинають лиховісні вібрації. Він намагається розгледіти щось у каламутній від бруду і планктону воді й помічає якийсь рух. Далеко внизу дрижить скала, більша за чоловіка. Лангуст закушує губу, бачачи, як раптом велетенський грубий камінь відривається й падає вниз.

Гуркіт від його падіння довго не вщухає.

Тепер у схилі темною плямою на тлі моря з'являється яма. Звідти ні звуку ні руху, і лангуст тривожно обмацує гарпун, зважуючи його в руці, й відчуває, як починає тремтіти.

А потім із новоявленої діри вислизає щось холодне й безколірне.

Воно бентежить око, пурхаючи з гротескною природною легкістю, немов струпи відпадають від рани. Лангуст закликає від страху.

З'являється інша тінь. І знову він не може як слід розгледіти — та втікає від нього, як спогад чи враження, котрому не даси чіткого визначення. Це щось прудке, матеріальне. І навіває холодний жах.

Потім з'являється ще одна, друга, третя — і з темряви накочується безкінечний потік. Ці з'яви рухаються, майже невидні, збираючись у купки й розсіюючись у темряві.

Лангуст уклякає. Він чує дивні перешіптування, принесені припливом.

Його очі страшно розширюються, витріщуються, мало не вивалюються з орбіт, коли він бачить величезні увігнуті зуби, побрижені тіла. Звивисті мускулясті істоти у крижаній воді.

Із переляку лангуст задкує, ноги ковзають на слизькому камінні. Він намагається заспокоїтися, але пізно — з горла вириваються тихі, спотворені водою звуки.

Темні створіння під ним смикаються одним лінивим хижим порухом. Лангуст бачить чорноту безміру очей і знає, що ті на нього дивляться.

А потім вони піднімаються з глибин зі страхітливою грацією й опиняються просто над ним.